

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 1 van 11

Energiemanagementprogramma 2023

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 2 van 11

1 Inleiding

Visser & Smit Hanab (V&SH) ontwikkelt, bouwt en onderhoudt verbindingen, netwerken en installaties voor het transport van water en energie. In deze branche willen wij ons profileren als duurzame ondernemer. Dit voornemen zetten wij kracht bij door onze keuze in projecten die we de afgelopen jaren hebben uitgevoerd. Zo hebben wij vele projecten gerealiseerd op het gebied van midden- en hoogspanning distributie (kabels), realisatie van hoog- en middenspanning stations, verzwaren laagspanning distributienetwerken, stadsverwarming uit restwarmte en geothermie, aanleg van windparken, drinkwaterwinning, ontzilting, opslag van CO2 en het hergebruik van CO2 in kassen.

Bij het realiseren van deze projecten zijn wij grotendeels afhankelijk van de vraag vanuit onze opdrachtgevers. Daarom is het voor ons dus van het grootste belang om ook tijdens de uitvoering van projecten zo zuinig mogelijk met water, energie en andere natuurlijke grondstoffen om te gaan. Wij zetten ons in waar het er echt toe doet: door het verbruik van deze middelen te reduceren, waar onze bedrijfsvoering de meest materiële uitstoot veroorzaakt. Deze emissies en bedrijfsdoelstellingen worden in later in dit programma benoemd.

Door onze inzet verlagen wij niet enkel onze CO2-uitstoot en onze impact op het milieu, maar ook die van leveranciers, onderaannemers, opdrachtgevers en derden. Om onze uitstoot te verlagen is gekozen voor een ketenbenadering. Wij proberen hierbij zo goed mogelijk aansluiting te vinden op de wensen van onze stakeholders. Het bouwen van netwerken en verbindingen zit ons in het bloed.

Deze ambitie wordt al enkele jaren kracht bijgezet door onze certificering op trede 5 van de CO2-prestatieladder. Dit document is een samenvatting van de strategie en doelstellingen van V&SH op het gebied van CO2-reductie en de maatregelen om deze doelstellingen te behalen. Deze aspecten worden nader uitgewerkt in een aantal procedures, beleidsdocumenten en rapportages. Het proces van datacollectie en –validatie verloopt via onze CO2-management applicatie, ofwel CSR-report (CSR: Corporate Social Responsibility). Validatie vindt plaats op 3 verschillende niveaus: intern per kwartaal door onze controllers, door het CSRplatform van VolkerWessels en jaarlijks vinden externe verificaties van de data plaats door Deloitte.

Visser & Smit Hanab heeft een groot aantal maatregelen -om de CO2-uitstoot tijdens de uitvoering van projecten te reduceren- in de praktijk getest. De succesvol gebleken maatregelen zijn vastgelegd in een overzichtelijke checklist voor onze uitvoering: PRM 01-01. Dit is geen statische lijst, maar een levend document, waarbij wordt gestreefd naar een continue verbetering. Hierbij is de input van onze werknemers van het grootste belang. Ook wordt de inzet van deze maatregelen op verschillende niveaus getoetst en gemeten en waar noodzakelijk verbeterd.

Door deze werkwijze en het effectief aansluiten van de maatregelen op onze core business, kunnen wij onze opdrachtgevers de meerwaarde bieden van een duurzaam product, zonder concessies te doen op het gebied van kosten, kwaliteit of planning.

Dit document is een nadere uitwerking van de cijfermatige doelstellingen in de beleidsplannen van V&SH. Daarnaast worden de historische resultaten voor de organisatie in grote lijn beschreven om inzicht te geven in de totstandkoming van de huidige strategie en de prestaties van het energiemanagementsysteem.

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 3 van 11

De totale doelstellingen zijn ook geformuleerd in het KAM-jaarplan en worden ieder kwartaal gemonitord en gestuurd via de management rapportage. Vanuit VolkerWessels worden onze cijfers jaarlijks gepubliceerd in het duurzaamheidsverslag. Hierin worden ook de CO2-reductiedoelstellingen voor de komende jaren vastgesteld.

De nieuwe overkoepelende doelstelling van VolkerWessels (Emissievrij in 2030) geldt voor V&SH als een minimumvereiste. Deze vernieuwde doelstelling leidt tot een vernieuwde set doelstellingen voor 2024. Deze worden op een praktische wijze ontwikkeld.

Ons beleid:

Duurzaamheid binnen Visser en Smit Hanab, ons beleid:

Wij zijn makers, toekomstmakers.

Visser en Smit Hanab bouwt aan een duurzame en sociale wereld.

Onze projecten faciliteren de energietransitie, wij doen dat sociaal en door de impact van onze werkzaamheden te minimaliseren.

De kern van ons programma duurzaamheid bestaat uit 5 elementen:

Klimaat: We streven naar minder, duurzamer en efficiënter energieverbruik en vermindering van onze emissies. Als onderdeel van VolkerWessels hebben wij ook de doelstelling om in 2030 emissievrij te werken. Wij reduceren uitstoot die wij zelf direct of indirect veroorzaken.

Afval: Wij reduceren afval door zuinig om te gaan met gebruik en verbruik van grondstoffen en materialen. Wij streven naar optimale scheiding en recyclen waar mogelijk.

Hergebruik van materialen: Onze projecten worden ontworpen en geleverd met een materialenpaspoort, waardoor hergebruik van materialen in de toekomst eenvoudig wordt.

Biodiversiteit: Wij realiseren ons dat onze projecten een negatieve invloed kunnen hebben op de omgeving. Daarom hebben wij regels opgesteld om de invloed op de omgeving te minimaliseren en zo mogelijk de biodiversiteit te verbeteren.

Social return: Wij hebben een programma om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een waardevolle en passende rol aan te bieden binnen onze organisatie. Hiermee voegen we waarde toe aan onze werken en aan onze samenleving.

November 2023,

Stanley Maas
CEO Visser en Smit Hanab

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 4 van 11

In de periode 2014-2023 is een solide basis gelegd voor een effectief energiemanagementsysteem: procedures zijn herzien, er wordt een vaste maatregelenlijst beheerd, het nemen van deze maatregelen wordt op verschillende niveaus geverifieerd, communicatie over CO2-reductie is geïntensiveerd en nieuwe initiatieven en ketenanalyses sluiten nauw aan bij de bedrijfsvoering. Deze successen zullen worden geconsolideerd en aangescherpt.

Vanaf 2017 is CO2-reductie echter een integraal onderdeel van de bedrijfsstrategie en het bedrijfsbrede risicodossier. Eerder werd op projecten al gewerkt met deze integrale aanpak, maar stappen zijn gemaakt om deze werkwijze op bedrijfsniveau te implementeren. Dit is van belang voor een effectief duurzaamheidsbeleid. Daarom zal naast de cijfermatige doelstellingen extra aandacht worden besteed aan een intensieve training van tendermanagers, werkvoorbereiders, projectleiders en technisch bureau in het kader van CO2-reductie.

Voor onze strategie en de deelname aan initiatieven is de mening van onze stakeholders van groot belang. We blijven dan ook nauw betrokken bij de vorderingen in een huidig snel veranderende markt. Zo worden per kwartaal dagen georganiseerd voor onze grootste leveranciers en is er een strategische duurzaamheidsdag georganiseerd met onze grootste opdrachtgevers in het kader van de energietransitie. V&SH zal in gesprek blijven met haar voornaamste stakeholders om te toetsen of onze strategie, initiatieven en maatregelen blijven voldoen aan de huidige vraag van de markt.

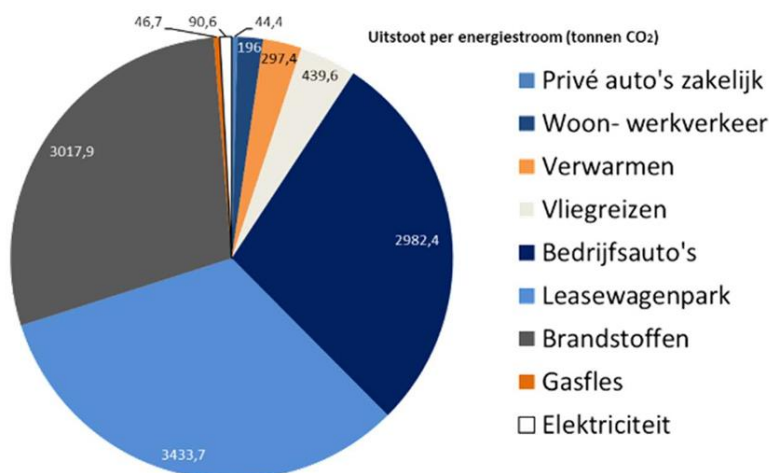
De keuze in de projecten die wij uitvoeren wordt steeds vaker vooraf bepaald voor zowel de emissies van V&SH als onze indirecte emissies (scope 3). Steeds vaker wenden wij onze invloed aan om niet enkel in te schrijven op duurzame projecten van opdrachtgevers, maar om zelf bepalend te zijn in de projecten die V&SH uitvoert, of de wijze waarop wij deze uitvoeren. Dit doen wij door zelf projecten te ontwerpen of ontwikkelen, of door slimme alternatieven aan te bieden aan onze opdrachtgevers.

Daarnaast komen ook steeds vaker concreet toepasbare maatregelen binnen vanaf de werkvloer. De bewustwording van het onderwerp lijkt zijn vruchten af te werpen en ook de gedachtegang van onze werknemers richt zich bij het onderwerp CO2reductie steeds vaker op onze business. In plaats van vragen over koffiebekers tegenover mokken, ontvangen we steeds vaker resultaten van geteste apparatuur of energiezuinige uitvoeringsmethoden uit de projecten, die bedrijfsbreed effectief kunnen worden toegepast. Waar realistische kansen zich voordoen, worden de maatregelen opgenomen in ons managementsysteem.

Een mooi voorbeeld van initiatieven is de site die door P&I werd ingericht met een set zonnepanelen en een grote batterij: het gehele project is uitgevoerd op deze opgeslagen energie. Op deze batterij werden zowel de onderkomens van energie voorzien als de machines die werden gebruikt voor de uitvoering van het project.

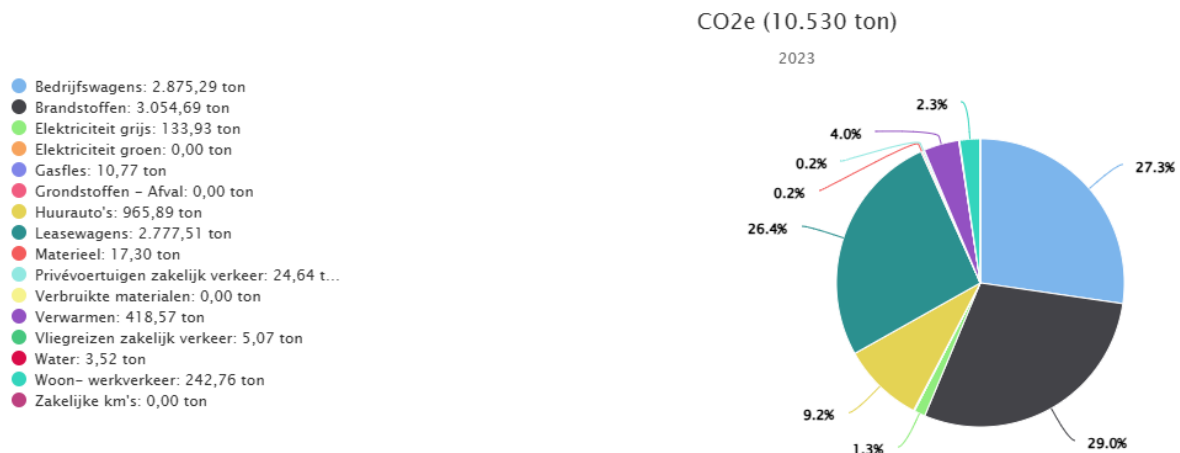
Voor het bepalen van de cijfermatige doelstellingen voor na 2019, was de uitstoot in scope 1 nog steeds leidend net zoals de footprint in 2016.

Brandstof projecten (25%)
Leasewagens (29%)
Bedrijfsauto's (33%)

Figuur 1: CO₂-footprint van Visser & Smit Hanab 2016 per emissiestroom in tonnen CO₂.

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 5 van 11

Bij het formuleren van reductiedoelstellingen en bijbehorende maatregelen is het volledige spectrum beoordeeld en in een tabel benoemd, maar is wel de nadruk gelegd op de drie grootste emissiestromen. Hierbij is de focus op de te nemen maatregelen in projecten. Los van enkele centrale maatregelen, heeft de planning van de projecten namelijk het grootste effect op het brandstofverbruik op deze projecten, maar ook op de hoeveelheid benodigd transport door werknemers (bedrijfsauto's en leasewagenpark) en transport van materiaal en materieel (scope 3).

Vliegvlucht en verwarming zijn met respectievelijk 0,2 % en 4% de volgende posten in de footprint, dus grofweg genomen valt alles buiten de drie bovengenoemde categorieën weg in de marge.

Het belang van verwarming neemt over de jaren relatief sterk toe, gezien de daling in emissies in de overige categorieën. Vliegvlucht zijn na Corona en de focus op activiteiten binnen Nederland bijna weggevallen.

De besparingsmaatregelen in scope 1, 2 en 3 hebben samen tot een totale absolute reductie van ongeveer 20% geleid in de jaren 2019-2023 (relatief, per omzet: is een reductie van 47% behaald). De doelstelling van een reductie van 4% - 6% (per categorie) per jaar wordt uitgewerkt naar KPI's per reductie mogelijkheid.

Zoals eerder gesteld dienen emissies altijd te worden gewogen tegenover de projectenportefeuille.

Voor scope 3 is nog steeds gekozen om de te monitoren uitstoot af te bakenen binnen de doelstellingen van de huidige ketenanalyses. Deze doelstellingen zijn verder geconcretiseerd tot absolute getallen.

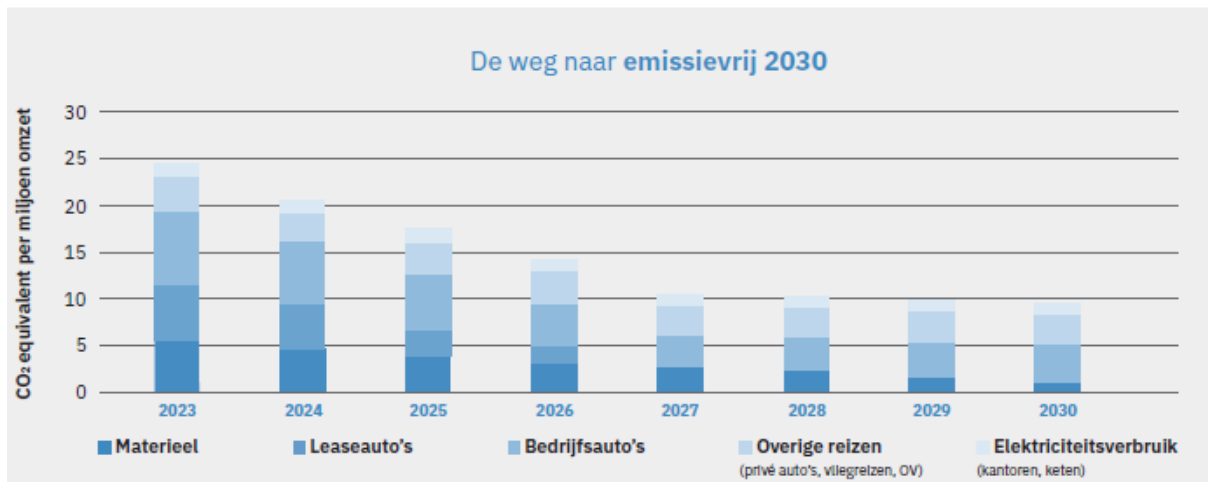
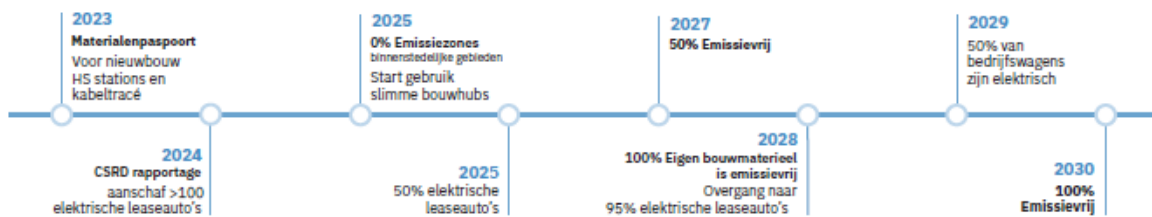
Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 6 van 11

Onze strategie is:

Duurzaamheidsstrategie 2030 - Visser & Smit Hanab

Bij Visser & Smit Hanab nemen we onze verantwoordelijkheid voor toekomstige generaties. Om dit waar te maken, zetten wij ons in om de uitstoot van CO2 terug te dringen. In 2030 willen we, in lijn met de ambities van VolkerWessels 100% emissievrij zijn, in onze eigen bedrijfsvoering. Dit doen we door 70% zelf te reduceren en 30% door ketensamenwerking. Ook werken we aan het verminderen van onze indirecte emissies, onder andere door het verkleinen van onze afval- en grondstoffenvoetafdruk. Tenslotte zetten wij ons tijdens de realisatie van de projecten in om een positieve bijdrage te leveren aan de natuur en biodiversiteit.

70% reductie op eigen kracht:

1 Verduurzaming wagenpark

We verduurzamen ons wagenpark, bijvoorbeeld door te elektrificeren en het aanbieden van brandstof gemaakt van 100% hernieuwbare grondstoffen.

2 Verduurzaming locaties

We verduurzamen onze kantoren en bouwlocaties, bijvoorbeeld door het plaatsen van zonnepanelen en het inkopen van 100% groene stroom

3 Materieel

We gaan aan de slag met pilots, zoals de emissievrije bouwplaats. Ook investeren we in emissievrij materieel.

4 Logistiek

We maken afspraken met ketenpartners over inzet emissievrij materieel en transport. Ook doen we onderzoek naar de realisatie van bouw hubs voor slimme bouwlogistiek.

30% reductie in de keten:

1 Materialenpaspoort

We werken met een materialenpaspoort, waarin onder andere de circulaire waarde wordt vastgelegd en de CO2-footprint van het toegepaste materiaal.

2 Samenwerken met ketenpartners

We maken afspraken met onze ketenpartners over duurzaam (her)gebruik van materialen, materieel en afvalstromen.

3 Afvalscheiding >95%

We monitoren onze afvalstromen, met als belangrijkste doel het bereiken van minimaal 95% afvalscheiding en het verminderen van niet-recyclebaar afval.

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 7 van 11

De volgende hoofdstukken beschrijven per scope welke maatregelen zullen worden genomen:

2 Doelstellingen en maatregelen scope 1

Reductiedoelstelling scope 1
2019 – 2023: 4% per jaar

Het is nogmaals van belang te realiseren dat de uitstoot vanaf 2014 is uitgedrukt in verhouding tot de omzet voor een correcter vergelijking met eerdere jaren. Dit heeft echter geen effect op de doelstellingen, die zijn uitgedrukt als een percentage.

De CO₂-uitstoot veroorzaakt door scope 1 t.o.v. scope 2 (2023) emissies bedraagt meer dan 95% van de totale uitstoot door V&SH. Dit betekent dat hier het gewicht ligt van de inspanning om de CO₂-uitstoot te reduceren. Er zal hoofdzakelijk worden gefocust op het verbruik van fossiele brandstoffen:

- Brandstoffen op projecten;
- Brandstoffen leasewagens;
- Brandstoffen bedrijfsauto's.

De hieronder gegeven maatregelen zijn strategische maatregelen op bedrijfsniveau. Concrete maatregelen -inclusief beoogde besparing en looptijd- worden vastgelegd en gemonitord via onze CO₂-management applicatie.

De geselecteerde maatregelen voor een project worden momenteel vastgelegd in het Duurzaamheidsplan en uitvoering wordt geborgd via verschillende inspecties. Een instructie of toolbox CO₂-reductie is een verplicht onderdeel van deze maatregelen met het doel een positieve gedragsverandering te stimuleren. Herhaling van het belang van het onderwerp is hierbij een voornaam middel.

De volgende maatregelen dienen tezamen te zorgen voor een reductie van 5% op de uitstoot in scope 1:

- Actief aanbieden van ontwerpalternatieven die de doorlooptijd verkorten: hoeveelheid werk verlagen of anderszins de CO₂-uitstoot tijdens de uitvoering verlagen;
- Inzet energiezuinig materieel, gebruik van bouwaansluitingen;
- Campagne DME gebruiken om emissies in het algemeen te reduceren;
- Transitie van diesel gedreven materieel naar elektrisch;
- Gebruik van bio diesel brandstoffen;
- Effectieve inzet prefabricage;
- Training projectleiders en technisch bureau op het gebied van duurzame tools en technieken;
- Inrichting energiezuinige bouwplaats (beperken onnodig vervoer en vertragingen);
- Verder verhogen efficiëntie van (personen)transport middels centrale planning;
- Continueren selectie lease- en bedrijfsvoertuigen naar E;
- Onderzoek naar verdere besparingen wagenpark (bv. reistijd, type & belading bedrijfsbusjes);
- Nachtdistributie organiseren (filevrij);
- Laadpunten elektrische voertuigen bij alle relevante vestigingen/projecten;
- Gedrag verbruikers beïnvloeden middels instructie en bewustwording: bv. training machinisten / app voor leaseauto berijders;
- Gebruik onderhoudsvriendelijke & lage emissie benzine in gereedschappen (alkylaatz benzine).

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 8 van 11

3 Doelstellingen en maatregelen scope 2:

Reductiedoelstelling scope 2:
2019 – 2023: 5% per jaar

Scope 2 emissies zijn voor minder dan 5% bepalend voor de totale scope 1 & 2 footprint (data 2023). De grootste winst door overgang naar groene stroom is al gerealiseerd en door de huidige emissiefactoren valt hierin verder weinig winst meer te boeken.

Enkele vestigingen die door V&SH (deels) worden gehuurd beschikken nog over een “grijze” aansluiting en na herhaaldelijke pogingen, lijkt V&SH geen invloed te hebben op dit type aansluiting. Op deze locaties is al gekeken naar alternatieven zoals eigen duurzame opwekking en verbeterde energieprestaties voor verwarming en/of verbeterde isolatie.

Een verdere emissie door beperken vliegkilometers wordt gerealiseerd omdat er in principe onder de 700 km (op zelfde continent) indien mogelijk (passend in planning/ budget) met openbaar vervoer gereisd moet worden.

Verder dient rekening te worden gehouden met een toename van scope 2 emissies door de maatregelen in scope 1: met name de overschakeling naar meer elektrisch gedreven materieel, maar ook een verhoogd gebruik van elektrische/hybride voertuigen zal een negatief effect hebben op het totale verbruik van elektriciteit. Daarom zal de focus moeten blijven op het gebruik maken van duurzaam opgewekte energie.

De volgende maatregelen zijn opgesteld voor een reductie van 5% in scope 2:

- Blijvend “vergroenen” elektriciteit & opwekken eigen duurzame energie op statische locaties;
- Toezien op beperking vlieguren en gebruik openbaar vervoer;
- Gedrag (kantoor)medewerkers beïnvloeden.

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 9 van 11

4. Doelstellingen en maatregelen scope 3

Reductiedoelstelling Scope 3:
2019 – 2023: 500 ton

Er kan voor de inzet van V&SH grofweg onderscheid worden gemaakt tussen vijf typen maatregelen:

- Voor projecten die wij zelf ontwerpen en de vrijheid hebben om gebruik van materialen te beperken: reductie gebruikte materialen.
- Voor projecten waar wij geen vrijheid hebben om in het ontwerp materiaalgebruik te reduceren; advies aan de opdrachtgever cq ontwerpende partij om materiaal gebruik te reduceren;
- Scope 3 emissies waarop het bedrijf direct effect heeft, omdat de activiteiten waarop zij ingrijpen gelieerd zijn aan het primaire proces van V&SH (bv. transport door derden);
- Het actief in de markt zetten van eigen innovaties;
- Het aanwenden van onze kennis en contacten om innovaties in de keten te stimuleren.

In Smarttrackers zijn meters aangemaakt voor registratie van woon-werkverkeer en zakelijk verkeer.

In document Meest Materiële Emissies wordt nader in gegaan op welke scope 3 emissies zijn gerealiseerd. Deze zijn naast de in SmartTrackers geregistreerde emissies beperkt beïnvloedbaar.

Initiatieven om onze scope 3 emissies te reduceren in samenwerking met onze voornaamste opdrachtgevers en leveranciers hebben uiteraard effect in de keten.

De reductie van materiaalgebruik voor ons project in Oosterhout (realisatie hoogspanningsstation) door een alternatieve fundatie (beton) voor te stellen heeft een enorm effect op de emissies die gerapporteerd zouden kunnen worden. Die reductie is zo groot dat onze scope 1 en 2 rapportages worden gedecimeerd.

Daarnaast zal het delen van kennis en het stimuleren van de huidige vorderingen in de energietransitie en circulariteit waarschijnlijk een vele malen groter effect hebben op de samenleving. AI zal dit effect lastiger concreet meetbaar zijn. Daarom is gekozen om enkel een gedeelte van de inspanningen concreet te monitoren: een verschil maken voor een duurzamere samenleving is in deze belangrijker dan investeren in ingewikkelde systemen om het effect dat aan V&SH is toe te rekenen meetbaar te maken in equivalenten CO₂-uitstoot. Het gaat hier per slot van rekening om keteninitiatieven: iedereen profiteert en iedereen draagt zijn steentje bij.

Om de afgebakende reductie in scope 3 zo nauwkeurig mogelijk te bepalen wordt gebruik gemaakt van data die gericht wordt opgevraagd bij onze ketenpartners. Doelstellingen die niet zijn gekwantificeerd via ketenanalyses, zijn geformuleerd op basis van inschattingen en de te verwachten invloed die V&SH heeft om een reductie in de keten te realiseren.

V&SH streeft naar een CO₂-reductie in de keten van minimaal 500 ton met behulp van de volgende maatregelen:

- Actief aanbieden van ontwerpalternatieven die de doorlooptijd verkorten aanbieden alternatieve materiaalkeuze;: hoeveelheid werk verlagen of anderszins de CO₂-uitstoot verlagen (van uitvoering, exploitatie of afdanking);
- Stimuleren toepassen sleufloze technieken;
- Stimuleren versnelling energietransitie en circulaire economie (actievere verantwoording aannemer, bij elkaar brengen van belangrijke partijen in de sector);
- Selectie binnen de aan te nemen projecten: focus op boringen en aanleg kabels en leidingen voor transport van hernieuwbare energie;
- Investeren in emissievrij materieel en onderaannemers ook hierin meenemen (realiseren emissievrije bouwplaats);
- Strategisch partnerschap leveranciers opzetten middels periodiek overleg;
- Initiatieven en maatregelen actief delen met overige ketenpartners;
- Efficiënt planningssysteem logistiek grote leveranciers;
- Gebruik bestaande bouw als projectkantoor om leegstand te voorkomen;
- Verhogen scheidingspercentage reststromen;

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 10 van 11

- Waar mogelijk toepassen transport over water of een andere duurzamere modaliteit;
- Verkenning op positionering graafschades ten opzichte van landelijk gemiddelde en mogelijkheden ter verlaging schadegevallen.

5. Historische resultaten energiemangementprogramma: Behaalde resultaten 2013-2023

Voor V&SH is 2019 opnieuw vastgesteld als eerste basisjaar. In dat jaar is de organisatie aangepast aan de integratie van Volker Energie Solutions BV (VES). VES is inmiddels één van de drie BU's. Dat jaar is het basisverbruik voor scopes 1, 2 en 3 (beïnvloedbare scope) bepaald, de beïnvloedbare emissies van scope 3 beperken zich tot de ketenanalyses van woonwerkverkeer en bronbemaling.

CO2e (ton)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Voorspelling							13.000	12.808	10.942	12.042	9.480
Doelstelling							13.048	12.822	12.597	12.329	12.062
Scope 1	23.214	18.379	9958	10.114	12.173	10.523	12.394	10.670	8.721	8.993	10.118
Scope 2	96	82	102	80	109	77	99	81	951	168	136
Scope 3	669	902	620	776	798	619	555	191	366	321	276
Totaal:	23.979	19.363	10.681	10.970	13.079	11.220	13.048	10.942	10.037	9.483	10.530
Realisatie							0	1880	2560	2846	1532

Duidelijk is geworden dat de CO2-footprint van V&SH in sterke mate wordt bepaald door logistiek en het brandstofverbruik binnen projecten (diesel).

Programma	PRM 01-a Energiemanagementprogramma				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
M. Rotte	R. Fasel	B. Rouwendal	0	29-03-2024	Pagina 11 van 11

6. Monitoring en meting

Voor het actueel houden van een adequate emissie-inventaris en meten van de voortgang ten opzichte van de doelstellingen wordt gebruik gemaakt van de applicatie CSR-Report (Smart Trackers). Via deze applicatie worden ook rapportages opgesteld, waaronder een inzichtelijk rapport van de interne audit, inclusief onderliggende documentatie. Ook tussentijdse acties, afwijkingen en corrigerende maatregelen worden in het systeem vastgelegd. De procedure energiemangement is opgesteld om op een gestructureerde wijze het energiemangementprogramma uit te voeren, de voortgang bewaken en het proces zo nodig bijsturen.

Het aantal genomen maatregelen op projecten wordt gecontroleerd en vastgelegd via verscheidene inspecties door zowel het management (managementbetrokkenheidsbezoek), als het middenkader (werkplekinspectie), als de vakman (Werkplekinspecties).

De voortgang van dit jaarplan wordt per kwartaal vastgelegd en met behulp van de managementrapportage (VolkerWessels CSR rapportage) en tussentijds gemonitord door het management.

Voortgang van relevante doelstellingen, evenals duurzame ontwikkelingen in de sector worden besproken in het directieoverleg. Onze deelname aan brancheverenigingen en keteninitiatieven, evenals de inbreng van de afdeling KAM zijn hierbij leidend. Ook wordt een actieve bijdrage gevraagd van alle medewerkers en ontvangen ideeën worden getoetst op haalbaarheid: iedereen binnen het bedrijf wordt gewaardeerd voor zijn/haar expertise.